

Природні умови і ресурси Азовського моря

Мета: сформувати знання про особливості розташування, розміри, основні гідрографічні характеристики, природно-ресурсний потенціал Азовського моря, порівняти його з чорноморським; особливості та наслідки використання природних умов і ресурсів моря; продовжити формувати навички роботи з тематичними картами; розвивати навички аналізу і синтезу інформації; виховувати відповідальне ставлення до природи.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, атлас, фізична карта України, мультимедійна презентація.

Опорні та базові поняття: море, затока, протока, острів, водні маси, солоність, рухи води, шельф, планктон, нектон, бентос.

ХІД РОБОТИ

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань, стор 3-4

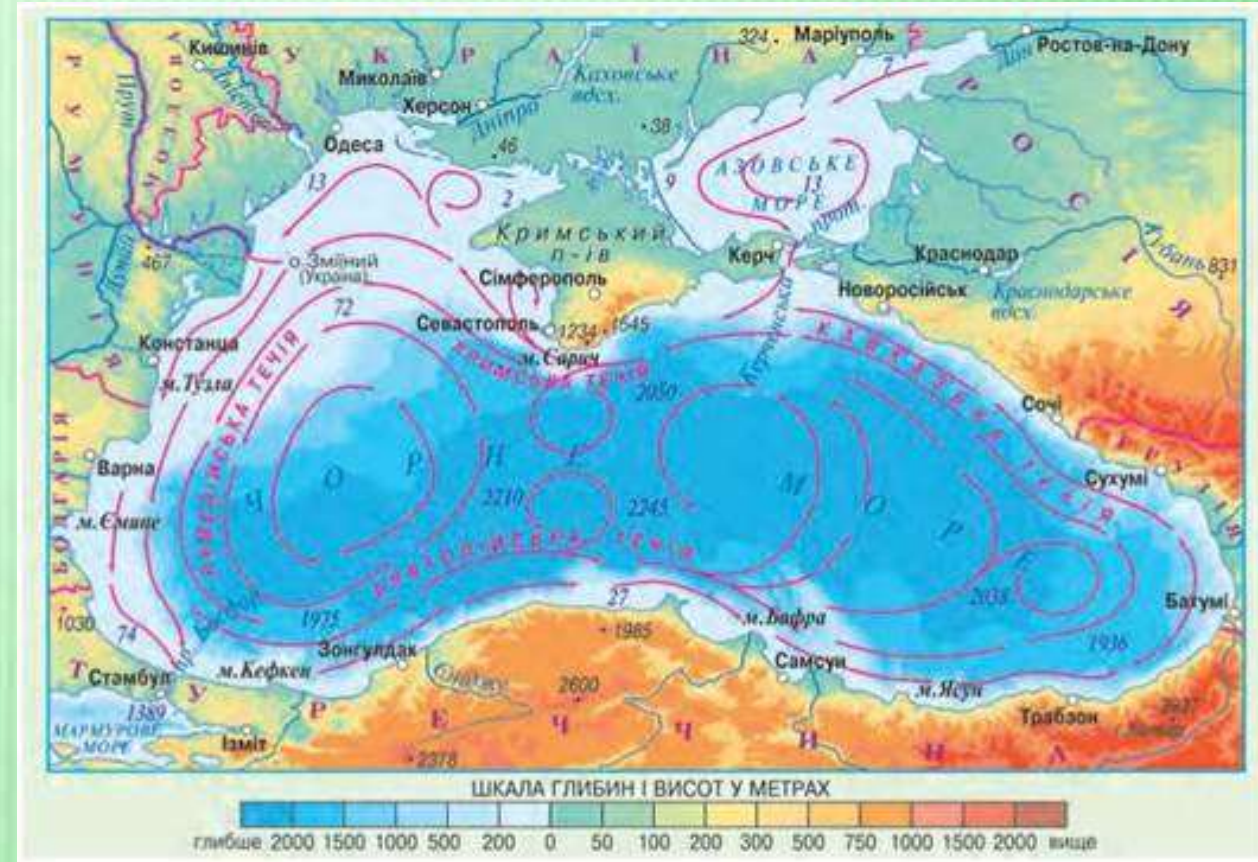
III. Мотивація навчальної діяльності, стор 5

IV. Вивчення нового матеріалу, стор 6-22

V. Узагальнення, стор 23

Домашнє завдання, стор 24

- Доведіть, чи можна море вважати ПТК?
- Охарактеризувати географічне положення Чорного моря.
- Яке походження має улоговина Чорного моря?
- Чим пояснюється незначна солоність Чорного моря?
- Назвіть номенклатуру Чорного моря.

Пригадайте

- особливості органічного світу Чорного моря
- екологічні проблеми Чорного моря

зостера

філофора

цистозира

ульва

дельфін білобочка

дельфін азовка

дельфін афаліна

► Стоки рік, що потрапляють у море

► Викиди шкідливих речовин, які потрапляють в море в результаті аварій кораблів або під час видобутку корисних копалин

► Промислові підприємства, порти, бази відпочинку, які знаходяться на березі моря

► Цвітіння води

► Масова гибель риби

► Піднімання сірководневого шару

План вивчення морських ландшафтів

1. Географічне положення та розміри
2. Геологічна будова
3. Рельєф дна та корисні копалини
4. Характер берегової лінії
5. Кліматичні умови
6. Властивості водних мас
7. Органічний світ
8. Екологічні проблеми

Загальні відомості про Азовське море

Площа — 39 тис. км²

Об'єм води — 290 тис. км³

Загальні відомості про Азовське море

Загальні відомості про Азовське море

Довжина берегової лінії 2686 км
у межах України — 1472 км

Загальні відомості про Азовське море

Глибина
середня — 7 м
максимальна — 15 м

Географічне положення та розміри

Азовське море, як і Чорне, є внутрішнім морем басейну

Атлантичного океану

Географічне положення та розміри

- **Азовське море з'єднується з Чорним морем через вузьку (5—7 км) і мілку (5—13 м) Керченську протоку**

Географічне положення та розміри

**Азовське море
омиває береги**

- **України**
- **Росії**

Греки називали Азовське море Меотійським озером, а римляни — Меотійським болотом. Історична українська назва цієї водойми — Озовське (Озівське) море. Сучасна назва моря, за однією з версій, походить від арабської назви «Бахр-аль-Азуф» («темно-синє море»), за іншою — від міста Азова.

Геологічна будова та рельєф дна

- у будові дна лежить земна **кора материкового типу** у вигляді затоплених ділянок Східноєвропейської та Скіфської платформ
- за віддаленістю від океану **Азовське море є найконтинентальнішим морем планети**
- **наймілкіше море у світі:**
 - середня — **7 м**
 - максимальна — **14,4 м**

Корисні копалини

- потенційні нафтогазові родовища
- у північно-західній частині — поклади залізних руд
- в затоці Сиваш видобувають кам'яну сіль, оксид магнію, бром
- цінний ресурс — лікувальні грязі Сиваша

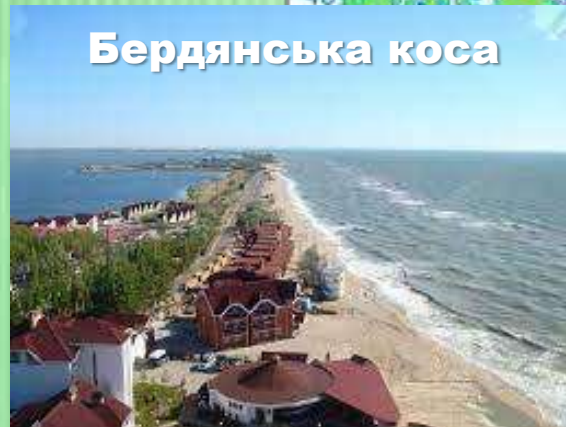

Характер берегової лінії

- Характерною особливістю північних берегів є наявність довгих вузьких піщано-черепашкових кіс:
 - Арабатська Стрілка
 - Федотова
 - Обитічна
 - Бердянська
 - Білосарайська
 - Крива

Найбільші затоки:

- Таганрозька
- Сиваш
- Обитічна
- Бердянська

Характер берегової лінії

- коси відділяють від моря низку мілководних заток і лиманів:

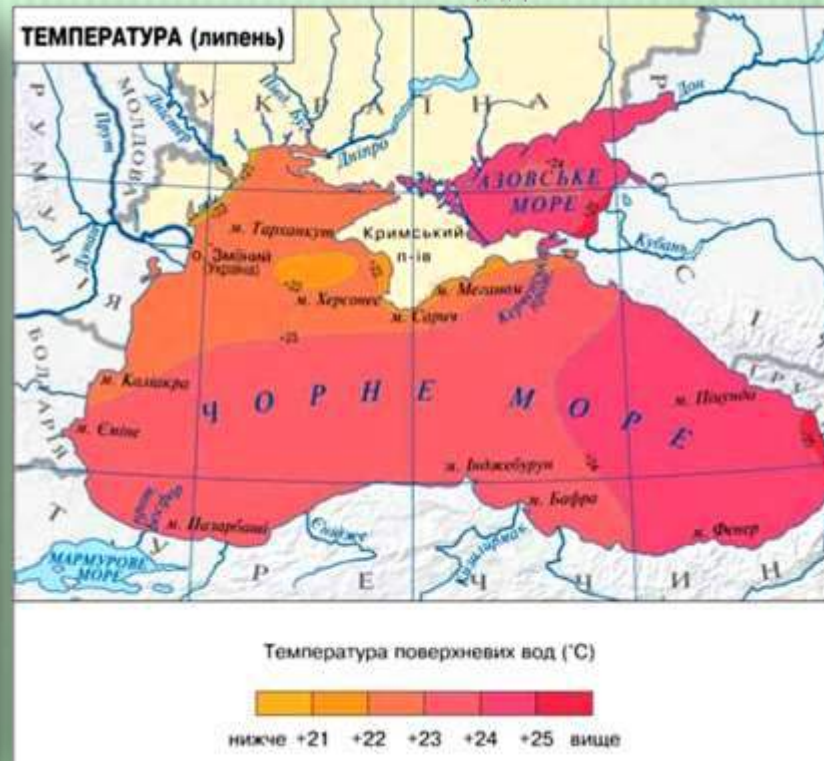
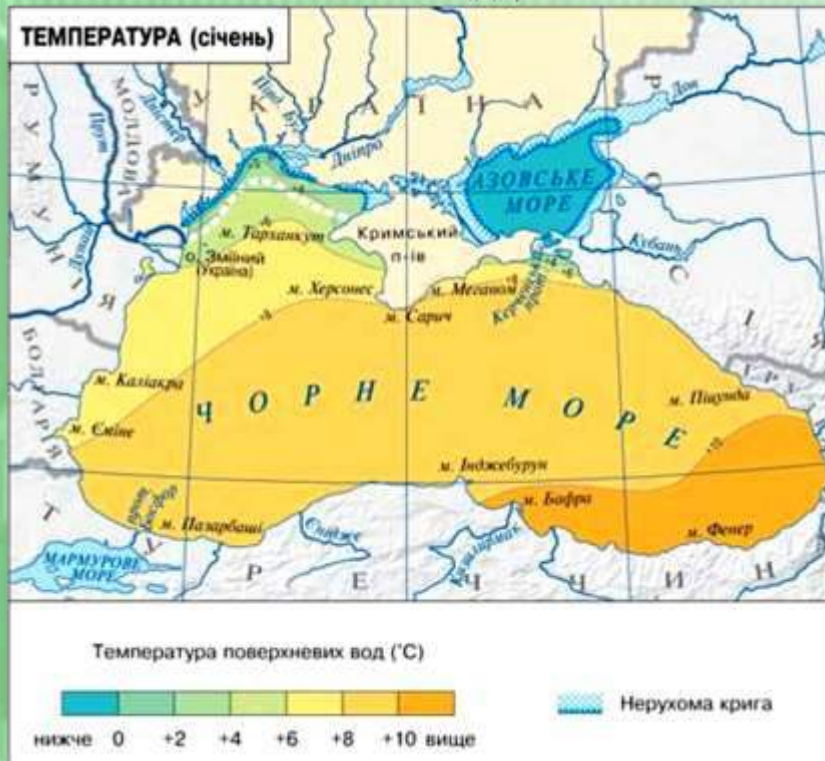
- Молочний
- Утлюцький тощо
- Найбільша коса — Арабатська Стрілка — відокремлює мілководну лагуну — затоку Сиваш

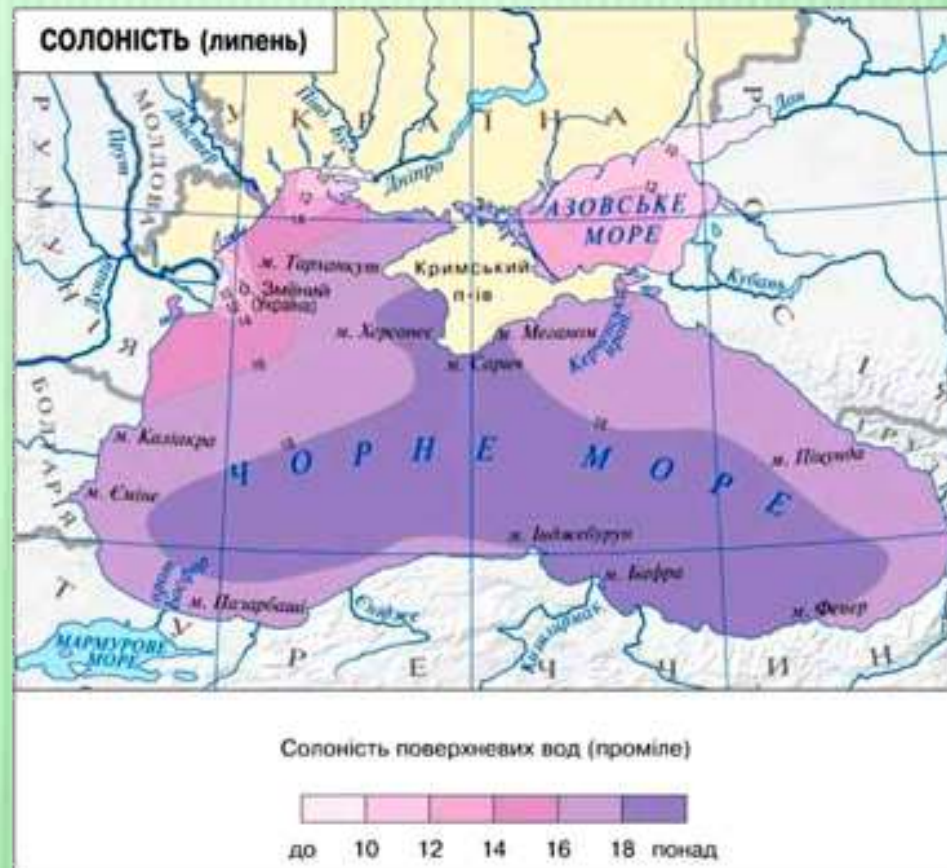
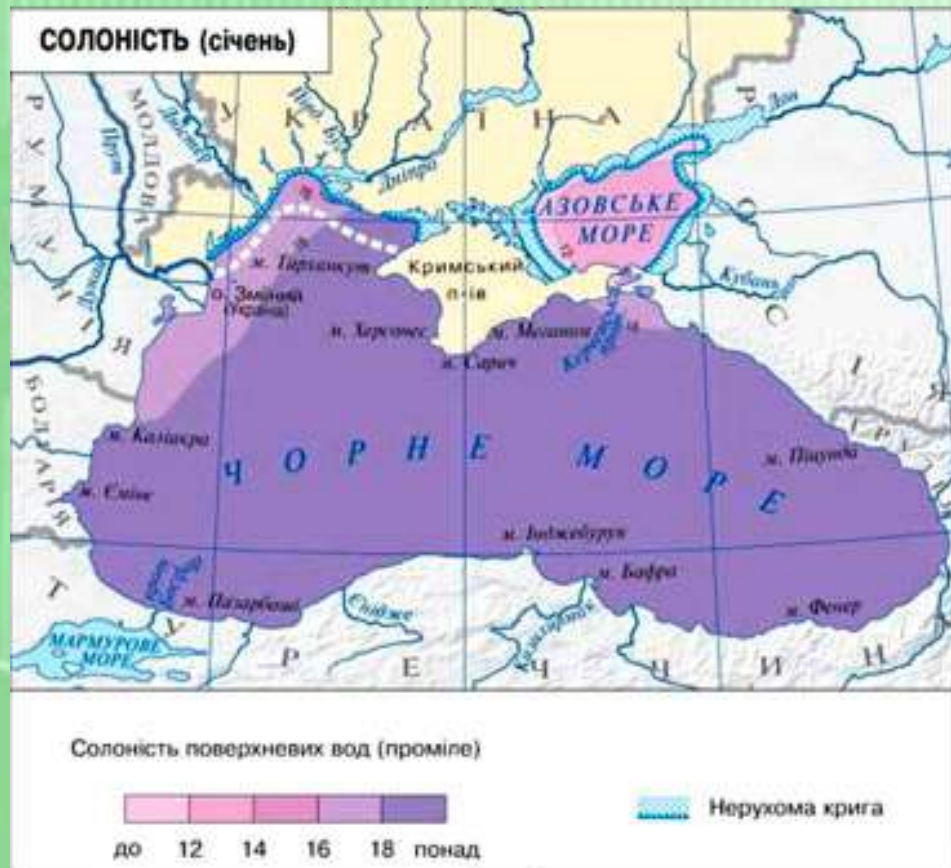
Затока Сиваш (в перекладі з кримськотатарської — «бруд»)
Саме сюди з XVI ст. прямували українські чумаки, щоб купити в кримських татар сіль.
Солоність затоки подекуди сягає 270 ‰

Кліматичні умови та властивості водних мас

- **t повітря:**
 - **влітку** — до **+22...+24°C**
 - **взимку** — до **-1...-6°C**
- **t води:**
 - **влітку** — до **+25...+28°C** (біля берегів до **+32°C**)
 - **взимку** — **нижче 0°C** → утворюється льодовий покрив

- одне з **найменш солоних морів у світі**
- **середня солоність 13,8‰ (в прибережній смузі може зменшуватися до 2‰) → обумовлено ізольованістю моря та значним притоком річкових вод**
- **найбільша — у затоці Сиваш**

Органічний світ

- через невеликі глибини вода в морі добре освітлена, інтенсивно перемішується та насичується киснем
- → здатність органічного світу до біопродуктивності надзвичайно велика

- осетер
- севрюга
- камбала
- кефаль
- білуга
- хамса
- тюлька
- бички
- пеленгас

- Ссавці представлені одним видом дельфінів — азовкою

Органічний світ

- **за кількістю риби на одиницю площі Азовське море в 6,5 разів перевершує Каспійське, в 40 разів — Чорне і в 160 разів Середземне море**
- **Серед рослин переважають водорості**
 - діатомові
 - бурі
 - червоні
 - зелені та
 - морська трава

Екологічні проблеми

- Із річок, що впадають у море, почали забирати все більшу кількість води на зрошення полів і потреби промисловості → **підвищення солоності та зменшення планктону**
- Викиди у води моря великої кількості **шкідливих неочищених відходів**
- Водний **транспорт** та **неконтрольоване рибальство**

Робимо висновки

- **Азовське море є найбільш віддаленим від Світового океану**
- **Особливими рисами природи Азовського моря є його малі розміри та глибини, низька солоність вод, що обумовлює сприятливі умови для розвитку організмів**
- **Через низку екологічних проблем, спричинених господарською діяльністю, море опинилося на межі екологічної катастрофи**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

**Читати п. 44,45, опрацювати конспект.
Підготуватися до тематичного оцінювання,
повторити п 35-44.**

**Контурна карта: об'єкти Чорного та Азовського
морів(затоки, протоки, острови, півострови**